

Modül 4

Sınıfta Toplumsal Cinsiyetle İlgili Konular

”Centro per lo Sviluppo Creativo “Danilo Dolci” (CSC) - İtalya tarafından geliştirilmiştir

Funded by
the European Union

This project has been funded with support from the European Commission under the Erasmus+ Programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794]

DD@S: Okulda Demokratik Diyalog
Öğretmenler için Demokratik Diyalog üzerine çevrimiçi oyun tabanlı bir eğitim aracı
<https://ddasproject.eu>

Avrupa'daki okullar, öğretmenler ve okul yönetimleri için
eğitim kursu

Bu modülde aşağıdaki konuları bulabilirsiniz:

GİRİŞ

Amaç, Öğrenme Hedefleri ve Öğrenme Çıktıları

TEORİK ALTYAPI

Ana kavramlar, arka plan bilgileri, ilgili teoriler

AKTİVİTELER

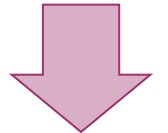
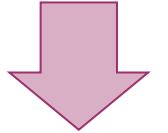
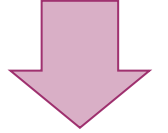
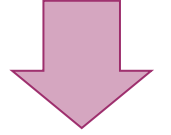
Demokratik diyalogu teşvik etmek ve sınıfta zor konuları ele almak için alıőtırmalar, öz değerlendirme ve pratik kaynaklar

YARARLI İPUÇLARI

İlgili konulara ilişkin tavsiye, fikir ve öneriler

FAYDALI KAYNAKLAR

Referanslar ve daha fazla kaynak metin

GİRİŞ

Anahtar Kelimeler

1. Toplumsal cinsiyet kimliği
2. Cinsel tercih
3. Cinsiyet stereotipleri
4. Cinsiyet Temelli Şiddet

Amaç ve Öğrenim Hedefleri

Bu modülün amacı öğrencileri/öğretmenleri/okul personelini toplumsal cinsiyet kavramlarıyla tanıştırmak, kendilerinin ve başkalarının deneyim ve kimlikleri konusunda bilinçlendirmek, cinsiyete dayalı stereotiplerle mücadele etmek, okullarda meydana gelebilecek şiddet olayları üzerine düşünmek, bunların nasıl önlenebileceğini ve bunlarla nasıl baş edileceğini öğrenmek.

Bu modül aracılığıyla öğrencilerin (öğretmenler, eğitimciler, okul müdürleri, personel ve ilgili paydaşlar) şunları yapmaları beklenmektedir:

- Cinsiyetle ilgili terim ve kavramları öğrenmeleri
- Öğrencilerin kullandığı stereotiplerini ve cinsiyete dayalı şiddeti ve bunun nasıl önleneceğini veya bu konularla nasıl başa çıkılacağını düşünmeleri
- Sebepleriyle mücadele etmek için toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin nedenleri ve sonuçları hakkında düşünmeleri

Öğrenim Kazanımları

Bu modüle katılım sonucunda öğrenciler (*öğretmenler, eğitimciler, okul müdürleri, personel ve ilgili paydaşlar*) şunları yapabilecektir:

- Cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi, cinsel yönelim ve duygusal yönelim ile ilgili temel terim ve kavramları anlamak ve tanımlamak
- Cinsiyete dayalı şiddetin anlamını anlamak, onu tanıyabilmek ve bundan etkilenenler, özellikle de öğrenciler üzerindeki etkisini değerlendirebilmek
- Tartışmalı bir konu olarak algılandığında cinsiyet çeşitliliğiyle ilgili bir tartışma başlatın veya tartışın
- Cinsiyetle ilgili konularda sınıfta açık ve saygılı diyalogu teşvik edin ve cinsiyete dayalı stereotipleri ve şiddeti önleyin.

MODÜL 4 ÇERÇEVESİ

Ünite 4.1: Okulda cinsiyetle ilgili konular hakkında neden ve nasıl konuşulmalı?

Ergenlik: kimlik arayışı yaşları

Kapsamlı cinsellik eğitimi nedir?

Okulda cinsel eğitim: nasıl?

Cinsel eğitim için UNESCO önerileri

Ünite 4.2: Tanım ve Anahtar kelimeler

Cinsiyet kimliği

Cinsiyet ifadesi

Cinsel Yönelim

Duygusal Yönelim

Ünite 4.3: Stereotipler ve Cinsiyete dayalı şiddet: nasıl önlenebilir?

Dilden Başlayarak Kalıp Yargıların
Önlenmesi

LGBTIQ+ Kısaltması ve Bayrakları

Cinsiyete dayalı stereotipler

Cinsiyete dayalı şiddet

TEORİK ÇERÇEVE

_Ünite 4.1: Okulda cinsiyetle ilgili konular neden konuşulmalıdır?

Ergenlik: kimlik arayışı dönemi

Ergenlik büyük bir değişim zamanıdır, çünkü çocukların dünyasından ve benlik kavramından yavaş yavaş yetişkinlerin dünyasına adım atarız ve dolayısıyla korku, endişe, kafa karışıklığı ve aynı zamanda yüksek bağımsızlık duyguları da ortaya çıkar. Akran grubuna ait olmak, bireysellik, özgünlük önem kazanmaktadır.

Cinsellik, aidiyet gibi sorgulamalarla insanın kendi kimliğine dair ilk soruları belirmeye başlar: *Ben kimim? Neyi severim? Ne istiyorum?*

Kişinin beden imajı değişir ve dış görünüş, çekicilik konusunda daha fazla meşgul olmaya başlar, aynı zamanda bağımsızlık, özgürlük ve kişinin kimliğinin onaylanması konusunda da büyük bir arzu ortaya çıkar.

Büyümek insanın kendini daha iyi tanımasına, neyi sevdiğini, nasıl hissettiğini, kendini nasıl tanımladığını yavaş yavaş keşfetmesine neden olur ve fırsat sunar.

Bu nedenle toplumsal cinsiyetle ilgili konular neredeyse her zaman daha geniş bir kavram olan cinsel eğitimle ilişkilidir!

Ünite 4.1: Okulda cinsiyetle ilgili konular hakkında neden ve nasıl konuşulmalı?

Kapsamlı cinsellik eğitimi nedir?

Son yıllarda, cinselliğin bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel yönlerinin öğretilmesinin çocukların ve gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerinde olumlu etkileri olabileceğine dair artan bir kabul ve kanıt bulunmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlar ayrıca okuldaki çocuklara ve gençlere cinsellik eğitimi programları sunmanın cinsiyet eşitliği, insan hakları, çocukların ve gençlerin refahı ve güvenliği gibi daha büyük toplumsal sorunlar üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini gösteriyor.

UNESCO'ya göre etkili cinsellik eğitimi cinselliğin bilişsel, duygusal, fiziksel ve sosyal yönlerini kapsayan kapsamlı bir yaklaşımı benimsemelidir. Cinsellik eğitimi programları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı (cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve ergenlikte hamilelik dahil), ilişkiler, cinsel yönelim ve cinsiyet rolleri dahil olmak üzere çok çeşitli konuları ele almalıdır.

UNESCO'ya göre kapsamlı cinsellik eğitimi (CSE), çocukları ve gençleri aşağıdaki konularda güçlendirecek bilgi, beceri, tutum ve değerlerle donatmayı amaçlamaktadır:

- Sağlıklarının, refahlarının ve onurlarının önemini farkına varmak;
- Saygılı sosyal ve cinsel ilişkiler geliştirmek;
- Seçimlerinin kendilerinin ve başkalarının refahını nasıl etkilediğini düşünmek;
- Yaşamları boyunca haklarını anlamak ve korumalarını sağlamak.

Ünite 4.1: Okulda cinsiyetle ilgili konular hakkında neden ve nasıl konuşulmalı?

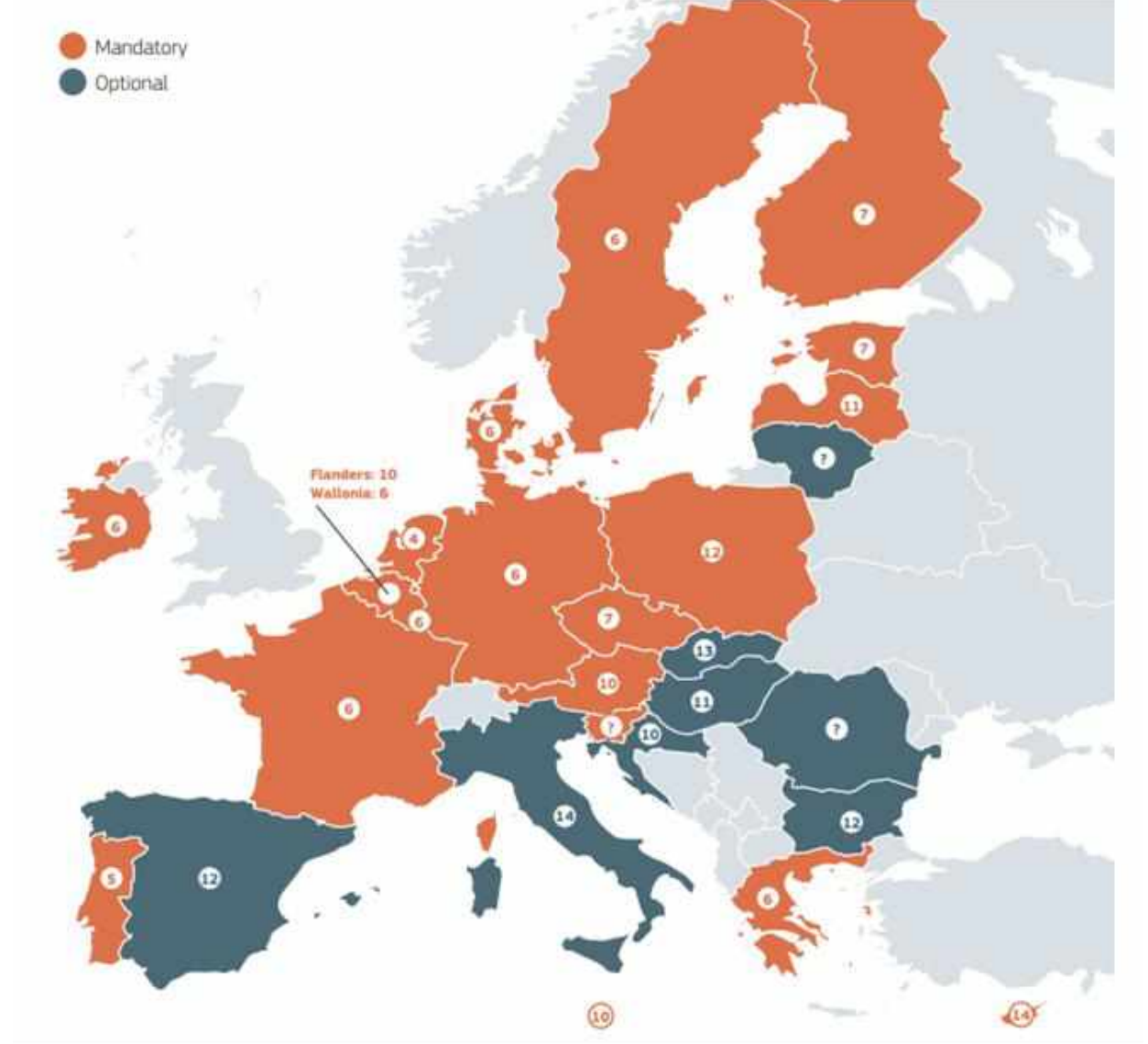
Okulda cinsel eğitim: nasıl?

Bir öğretmen olarak, sınıfınızda veya başka bir ortamda cinsiyetle ilgili sorular, zorluklar veya tartışmalarla zaten karşılaşmış olabilirsiniz ve muhtemelen bunlarla nasıl başa çıkacağınız konusunda hazırlıksız, yakalanmış, hatta utanmış veya emin olamamışsınızdır. Cinsiyet kimliği, cinsel yönelim veya cinsiyet rolleriyle ilgili konular hakkında nasıl konuşacağınız konusunda muhtemelen çok az eğitim aldınız veya hiç eğitim almadınız: okullarda yüksek kaliteli, olumlu, müfredata dayalı kapsamlı cinsel eğitimin eksikliği hala birçok Avrupa ülkesini etkiliyor!

Cinsellik eğitiminin zorunlu olduğu ülkelerde, insanların aldıkları bilgiler çoğunlukla çok az, çok geç ve çok biyolojik oluyor ve daha geniş duygusal, ahlaki veya sosyal konulara değinmiyor.

Ünite 4.1: Okulda cinsiyetle ilgili konular hakkında neden ve nasıl konuşulmalı?

AB üyesi ülkelerde hangi ülkelerde ve hangi yaşta okulda cinsellik eğitimi veriliyor?

Aktivite 1: Doğru seçeneği işaretleyin

UNESCO, cinsellik eğitimine ilişkin uluslararası rehberinde, cinsellik eğitiminde yaygınlaştırılması gereken sekiz temel kavramı önermektedir. Kelimeleri simgelerle eşleştirerek bunların ne olduğunu tahmin edebilir misiniz?

İlişkiler

Değerler, Haklar, Kültür ve Cinsellik

Cinsiyeti Anlamak

Şiddet ve Güvende Kalmak

Sağlık ve Refah için Beceriler

İnsan Vücudu ve Gelişimi

Cinsellik ve Cinsel Davranış

Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı

Bu modülde “Cinsiyeti Anlamak” konusuna odaklanacağız.
Ünite 4.2'de Cinsiyet ile ilgili ana kavramları ve anahtar terimleri keşfedelim!

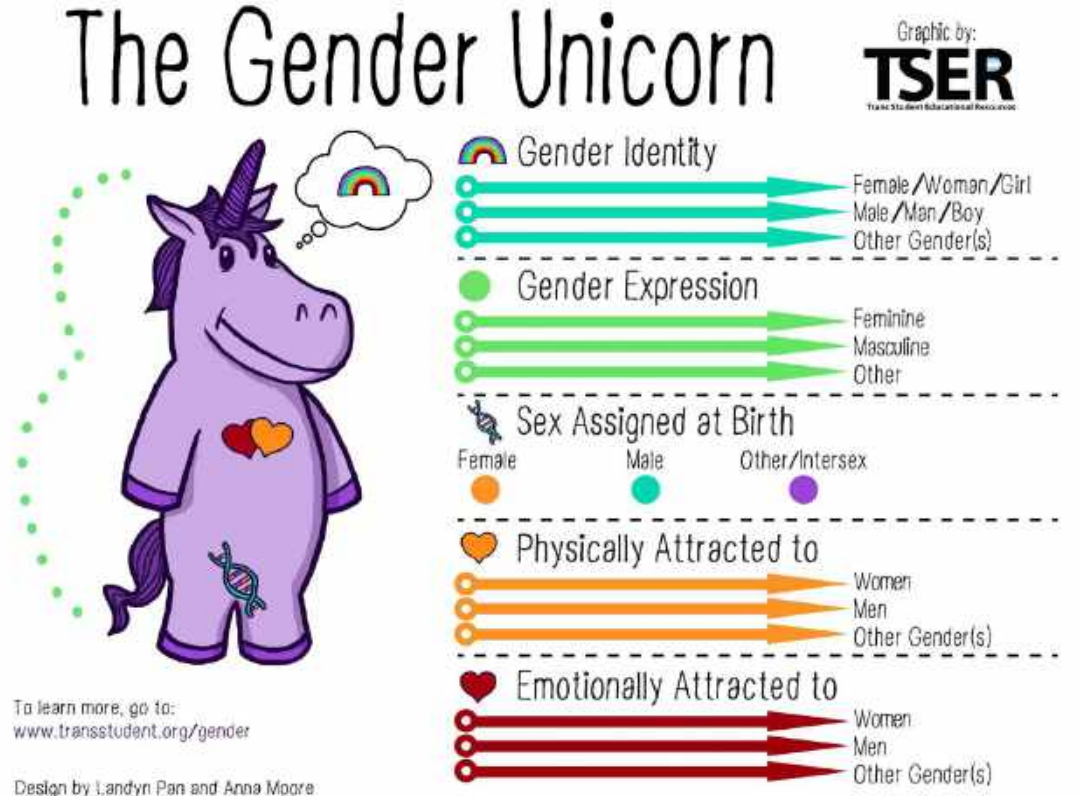
Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar

Cinsiyet kavramı geniştir

Toplumumuz cinsiyeti ikili bir şekilde inşa ettiğinden, genel olarak cinsiyetin yalnızca iki kutbunun (erkek ve kadın) olduğunu düşünüyoruz. Ancak pek çok olasılık iki kutup arasında ya da "kadın-erkek" spektrumunun dışında kalıyor.

Daha geniş bağlamda cinsiyet hakkında konuşmak için kavramı dört ana unsura ayırmamız gerekiyor:

BEDEN ve CİNSİYET
CİNSİYET KİMLİĞİ
CİNSİYET İFADESİ
CİNSEL ve DUYGUSAL YÖNELİM

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar

BEDEN ve CİNSİYET

Bize sıklıkla bedenlerin "dişi" veya "erkek" olarak sınıflandırılan iki olası cinsel organ formuna sahip olduğu öğretilse de, birçok farklı biyolojik çeşitlilik, cinsiyetin var olduğunu örneklerle göstermektedir.

DOĞUMDA ATANAN CİNSİYET, insanların erkek, kadın, interseks veya başka bir cinsiyete göre sınıflandırılmasıdır.

CİNSİYET, bir kişiyi doğumda “erkek” veya “kadın” olarak etiketlemek için kullanılır (ancak başka olasılıklar da mevcuttur!). Anatomi, hormonlar ve kromozomların birleşimine dayalı olarak kişinin dış cinsel organını ve iç üreme organlarını ifade eder.

Bir kişiye doğumda belirli bir cinsiyet atandığında, çoğu zaman bunun kişinin cinsiyetiyle eşit olacağı yanılgısına düşülür; bu olabilir ama olmayabilir de!

Kişinin cinsiyeti ile bedeni arasındaki ilişki, kişinin üreme işlevlerinin ötesine geçer.

Nöroloji, endokrinoloji ve hücre biyoloji alanındaki araştırmalar, kişisel algılar ve duygular, içsel deneyimler ve kimlikten bahsetmek yerine, bireyin cinsiyet deneyiminin daha geniş bir biyolojik temeline dayanır.

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar

BEDEN ve CİNSELLİK

Bazı insanlar doğumda bize atanan cinsiyeti "biyolojik cinsiyet" olarak adlandırır. Ancak bu terim, meydana gelebilecek karmaşık biyolojik, anatomik ve kromozomal varyasyonları tam olarak kapsamamaktadır. Yalnızca iki seçeneğe sahip olmak (biyolojik olarak erkek veya biyolojik olarak kadın), bir kişinin vücudunda neler olup bittiğini açıklamayabilir.

Çift cinsiyetlilik erkek/dişi ikiliğinin dışında kalan bedenleri tanımlayan bir şemsiye terimdir.

Çocukların yaklaşık %1'i, toplumumuzdaki tıp kurumlarının tanımladığı şekilde yalnızca erkek veya kadın olmayan kromozomlar, hormonlar, cinsel organlar ve/veya diğer cinsiyet özellikleriyle doğar.

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar

CİNSİYET KİMLİĞİ

Cinsiyet kimliği içsel deneyimimiz ve cinsiyetimize verdiğimiz isimdir. Doğduğumuzda bize atanan cinsiyetle aynı ya da farklı olabilir: bu aynı şey değil aslında!

Kadın cinsiyetiyle doğan birinin, her zaman kadın olarak bilinen cinsiyetle özdeşleşmesi gerekmez. Benzer şekilde, erkek cinsiyet organlarıyla doğan biri için bu, gelecekte her zaman (veya hiçbir zaman) kendisini erkek olarak tanımlayacağı anlamına gelmez.

Cinsiyet kimliği, kişinin erkek, kadın, bunların hiçbiri, her ikisi ya da başka bir cinsiyet olma yönündeki içsel duygusunu ifade eder.

Herkesin bir cinsiyet kimliği vardır ve bu her birimizin içinden gelir. Cinsiyet kimliği, kişinin yapısının doğal bir yönüdür. Bireyler cinsiyetlerini kendileri seçmezler ve değiştirmeleri de mümkün değildir.

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar– Aktivite 1

CİNSİYET KİMLİĞİ: Kelimeleri doğru tanımlarıyla eşleştirin.

Agender– Kendisini iki cinsiyete de ait hissetmeyen, cinsiyeti olmayan kişilerdir.

Açıklama: Cinsiyet kimliği belirlenen bazı kişiler, kendilerini herhangi bir cinsiyete sahip olmamak yerine, cinsiyet açısından tarafsız olarak görüyorlar ancak kendilerini bir cinsiyetle tanımlamıyorlar.

Cisgender – Cinsiyet kimliği doğumda atanan cinsiyetiyle uyumlu olan kişileri ifade eder.

Açıklama: (cis- Latince'den gelir, "bu tarafta" anlamına gelir. Trans'ın tersine, "karşısında", "ötesinde" veya "[onun] karşı tarafında" anlamına gelen Latince kökten gelir).

Nonbinary - İkili Olmayan - Bu sıfat, cinsiyeti erkek veya kadın olmayan bir kişiyi tanımlar ve kendilerini tanımlamak için birçok farklı terim kullanabilir.

Açıklama: Diğer terimler arasında Genderqueer, Agender, Bigender, Genderfluid ve daha fazlası yer alıyor. Bu terimlerin hiçbirisi tam olarak aynı anlama gelmemektedir; ancak hepsi yalnızca erkek ya da kadına özgü olmayan bir toplumsal cinsiyet deneyiminden bahsetmektedir.

Genderfluid – Cinsiyeti veya cinsiyetleri değişen insanlar.

Açıklama: Cinsiyet akışkanlığı yaşayan insanlar cinsiyetler arasında hareket ediyor ve cinsiyetlerini statik değil, dinamik ve değişen bir şey olarak deneyimlerler.

Queer – Geleneksel cinsiyet kimlikleri, rolleri, ifadeleri ve/veya beklentileriyle özdeşleşmeyen birini tanımlayan bir şemsiye terim.

Açıklama: Bazıları için cinsiyet queer non binary bir kimliktir, bazıları için ise değildir.

Transgender – Cinsiyet kimliği ve/veya cinsiyet ifadesi, genellikle doğumda kendilerine atanan cinsiyetle ilişkilendirilenlerden farklı olan kişiler için kullanılan bir şemsiye terim.

Açıklama: Transgender şemsiyesi altındaki insanlar kendilerini transgender veya nonbinary terimleri de dahil olmak üzere çok çeşitli terimlerin bir veya daha fazlasını kullanarak tamamlayabilirler. Bazı trans bireylere, vücutlarını cinsiyet kimlikleriyle uyumlu hale getirmek için doktorları

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar

Cinsiyet İfadesi veya Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet İfadesi, kişinin cinsiyet kimliğinin kıyafet, saç modeli, ses, vücut şekli vb. aracılığıyla fiziksel olarak tezahür etmesini ifade eder. Cinsiyetimizi iletme şeklimizi içerir.

Aynı zamanda Toplumsal Cinsiyet olarak da adlandırılmaktadır çünkü bireylerin, toplulukların ve toplumun kişinin cinsiyetini nasıl algıladığını, etkileşime girdiğini ve şekillendirmeye çalıştığını da içermektedir. Toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rollerini ve beklentilerini ve toplumun bunları mevcut toplumsal cinsiyet normlarına uyumu sağlamak için nasıl kullandığını içerir.

Neredeyse her şeye bir cinsiyet atanmıştır; oyuncaklar, renkler ve kıyafetler bunun en bariz örneklerinden bazılarıdır. Çocuklara doğdukları andan itibaren cinsiyeti öğretmeye başlıyoruz; ikili cinsiyet kavramının yaygınlığı göz önüne alındığında, çocuklar cinsiyetlerini "erkek" veya "kız" gibi dar tanımlarla ifade etme konusunda büyük bir baskıyla karşı karşıya kalırlar.

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar: Aktivite 2

Cinsiyet İfadesi mi Toplumsal Cinsiyet mi: boşlukları doldurun

Cinsiyetle ilgili *beklentiler* aile, *kültür*, akranlar, okullar, toplum, medya ve din dahil hayatımızın her alanında görülür. *Cinsiyet rolleri* ve beklentiler kültürümüze o kadar yerleşmiş ki, bunu başka şekilde düşünmek zor.

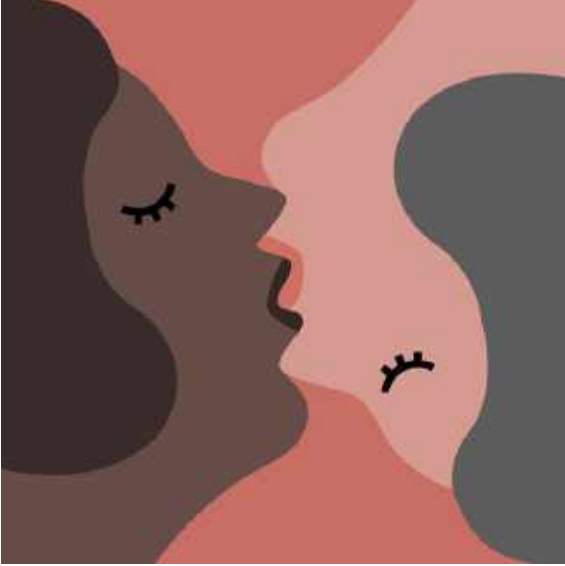
Erkeklik ve kadınlık kavramları Cinsiyet İfadesi ile ilişkilidir.

Pek çok *transseksüel* birey, *doğumda atanan cinsiyetleriyle* değil, *cinsiyet ifadelerini* (nasıl göründüklerini) cinsiyet kimlikleriyle *(kim olduklarıyla)* eşleştirmeye çalışır.

Bir kişinin seçtiği *adı ve zamiri* de cinsiyeti ifade etmenin yaygın yollarından biridir.

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar

Cinsel ve Duygusal Yönelim

Yapılması gereken son bir ayırım, sıklıkla karıştırılan cinsiyet ve Cinsel yönelim arasındaki farktır.

Cinsiyet ve cinsel yönelim benliğin iki ayrı ama birbiriyle ilişkili yönüdür. Cinsiyet kişiseldir (kendimizi nasıl gördüğümüz), cinsel yönelim ise kişiler arasındadır (fiziksel, duygusal ve/veya romantik olarak kime ilgi duyduğumuz).

Bu iki kavramı birbirinden ayırmak neden bu kadar önemli? Cinsiyeti cinsel yönelimle karıştırdığımızda muhtemelen bir kişi hakkında varsayımda bulunuruz ve bu da stereotiplere yol açabilir.

Örneğin bir kişinin cinsiyet ifadesi diğerlerinin beklentileriyle tutarsız olduğunda o kişinin cinsel yönelimi hakkında bir varsayımda bulunulur. Prenses olmayı seven erkek çocuğun eşcinsel olduğu varsayılırken, "erkekler" bölümünden kıyafet satın alıp saçını kısa kestiren kızın da lezbiyen olduğu varsayılabilir. Bunlar hatalı çıkarımlar olabilir. Birinin ne giydiği ve nasıl davrandığı cinsiyet ifadesiyle ilgilidir. Bir kişinin cinsel yöneliminin ne olduğunu giyiminden anlayamazsınız (hatta o size söylemediği sürece cinsiyet kimliğinin ne olduğunu da bilemezsiniz).

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar: Aktivite 3

Cinsel ve Duygusal Yönelim: Sözcükleri doğru tanımlarıyla eşleştirin.

Lezbiyen

Başka kadınlara karşı kalıcı fiziksel, romantik ve/veya duygusal çekim duyan bir kadın.

Açıklama: Bazı lezbiyenler kendilerini gay (sıfat) veya gay kadın olarak tanımlamayı tercih edebilirler. Lezbiyenleri “eşcinsel” olarak tanımlamaktan kaçının. Lezbiyen bir isim veya sıfat olarak kullanılabilir. İnsanlara cinsel yönelimlerini yapıştırmadan önce kendilerini nasıl tanımladıklarını sorun.

Gay

Kalıcı fiziksel, romantik ve/veya duygusal çekiciliği aynı cinsiyetten olan kişilere (örneğin eşcinsel erkeklere, eşcinsellere) yönelik olan bir kişiyi tanımlamak için kullanılan bir sıfat.

Açıklama: Bazen lezbiyen (sıfat) kadınlar için tercih edilen terimdir. Eşcinselleri "eşcinseller" olarak tanımlamaktan kaçının; bu, pek çok lezbiyen ve gey için aşağılayıcı ve saldırgan kabul edilen eski bir terimdir. İnsanlara cinsel yönelimlerini yapıştırmadan önce kendilerini nasıl tanımladıklarını sorun.

Eşcinsel veya biseksüel, Bi, Bi+

Birden fazla cinsiyetten insanlara fiziksel, romantik ve/veya duygusal olarak ilgi duyma potansiyeline sahip olan bir kişiyi tanımlamak için kullanılan bir sıfat, mutlaka aynı anda, aynı şekilde veya aynı derecede olması gerekmez.

Açıklama: Biseksüeldeki bi, kişinin kendi cinsiyetiyle aynı ve farklı cinsiyetleri ifade eder. Bi'nin erkeklerden ve kadınlardan hoşlanmak anlamına geldiğini yazmayın veya ima etmeyin. Bu kelimenin doğru bir tanımı değil.

Ünite 4.2: Tanım ve Kilit Kavramlar: Aktivite 3

Pansexual

Cinsiyet kimliği ne olursa olsun herhangi bir kişiye karşı kalıcı fiziksel, romantik ve/veya duygusal çekim oluşturma kapasitesine sahip olan kişiyi tanımlamak için kullanılan bir sıfat.

Açıklama: Bi+ şemsiyesi altında yer alan terimlerden biridir.

Aseksüel

Cinsel çekim hissetmeyen bir kişiyi tanımlamak için kullanılan bir sıfat.

Açıklama: Aseksüel, aynı zamanda yarı seksüel insanları da içerebilen bir şemsiye terimdir; yani yalnızca belirli durumlarda, örneğin bir partnerle güçlü bir duygusal veya romantik bağ kurduktan sonra bir miktar cinsel çekicilik yaşayan kişi anlamına gelir.

Aromantik

Romantik çekim yaşamayan bir kişiyi tanımlamak için kullanılan bir sıfat.

Açıklama: Aromantik, demiromantik ya da yarı romantik kişileri de içerebilen bir şemsiye terimdir; yani bir partnerle güçlü bir duygusal veya cinsel bağ oluşana kadar romantik çekim yaşamayan kişi anlamına gelir.

Ünite 4.3: Kalıp Yargılar ve Cinsiyete Dayalı Şiddet: Nasıl önlenir ve ele alınır

Cinsiyete dayalı kalıp yargı veya stereotipler

Toplumsal cinsiyet stereotipi, nitelikler veya özellikler ya da kadınlar ve erkekler tarafından sahip olunması veya üstlenmesi gereken roller hakkında genelleştirilmiş bir görüş veya önyargıdır. Toplumsal cinsiyet stereotipi, kişinin kişisel yeteneklerini geliştirme, mesleki kariyerini sürdürme ve/veya yaşamıyla ilgili seçimler yapma kapasitesini sınırladığında zararlıdır.

Toplumsal cinsiyet stereotipi, bir kadına veya erkeğe yalnızca kadın veya erkek oluşundan dolayı belirli nitelikler, özellikler veya roller atfetmeyi ifade eder. Cinsiyet stereotipi, insan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlaliyle sonuçlandığında yanlıştır.

Homofobi, lezbiyen, gay veya biseksüel insanlara duyulan korku, nefret, rahatsızlık ve güvensizliktir.

Biseksüel, lezbiyen ve gey insanlara yönelik olumsuz tutum ve inançlar, nefret veya önyargı da dahil olmak üzere farklı biçimler alabilir.

Homofobik insanlar LGBTQ kişiler hakkında konuşurken kaba bir dil kullanabilir ve lakap takabilirler. En uç biçimleriyle homofobi, insanların LGBTQ bireylere zorbalık yapmasına, tacizde bulunmasına ve şiddet uygulamasına neden olabilir.

Transfobi, trans bireylere ve topluluklara karşı duyulan tiksinti, korku veya nefrettir. Diğer önyargılar gibi bu önyargı da translara yönelik ayrımcılığı, tacizi ve şiddeti meşrulaştırmak için kullanılan kalıplaşmış yargılara dayanıyor.

Ünite 4.3: Kalıp Yargılar ve Cinsiyete Dayalı Şiddet: Nasıl önlenir ve ele alınır

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet (CDŞ): bir kişiye cinsiyeti nedeniyle yöneltilen zararlı eylemler veya belirli bir cinsiyetten kişileri orantısız bir şekilde etkileyen şiddettir.

CDŞ eylemleri aşağıdakilerle sonuçlanır (veya sonuçlanması muhtemeldir):

- Fiziksel zarar;
- Cinsel zarar;
- Psikolojik zarar;
- Ekonomik zarar;
- Etkilenen kişinin acı çekmesi.

- **Fiziksel:** Yaralanmalara, sıkıntıya ve sağlık sorunlarına neden olur ve hatta bazı durumlarda ölüme bile yol açabilir. Fiziksel şiddet biçimleri; dövmek, boğmak, itmek, silah kullanmaktır.
- **Cinsel:** Rızasız cinsel eylemleri, cinsel eylem elde etmeye yönelik girişimleri, fuhuşa teşvike yönelik eylemleri ve kişinin rızası olmadan kişinin cinselliğine yönelik eylemleri içerir.
- **Psikolojik:** Kontrol etme, zorlama, ekonomik şiddet ve şantaj gibi psikolojik açıdan istismar edici davranışları içerir.
- **Ekonomik:** Bir kadının ekonomik olarak bağımsız olmasını ve kendi parasını özgürce yönetmesini engellemeyi amaçlayan eylemleri içerir, fiziksel olmayan baskının en sert biçimleri arasında yer alır²⁴

Ünite 4.3: Kalıp Yargılar ve Cinsiyete Dayalı Şiddet: Nasıl önlenir ve ele alınır

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

Akılda tutulması gereken en önemli şey, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin hiçbir zaman mağdurun hatası olmadığıdır. Şiddet uygulayan kişilerin yaptığı bir seçimdir.

Cinsiyete dayalı şiddet aşağıdaki unsurların sonucudur:

İncitme arzusu

+ zararlı bir tepki

+ güç dengesizliği

+ ve gücün adaletsiz kullanımı

+ saldırganın zevk alması ve istismarı yaşayan kişide baskı altında olma duygusu.

Ünite 4.3: Kalıp Yargılar ve Cinsiyete Dayalı Şiddet: Nasıl önlenir ve ele alınır

CDŞ'i dilden başlayarak önlemek!

Lezbiyen, gay, biseksüel, transeksüel veya interseks bir kişi olarak yaşamak, dünyanın birçok ülkesinde hayati tehlike oluşturabilir. Hayatları ciddi bir risk altında olmayanları çin, kişinin cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği ve/veya ifadesi ve cinsiyet özelliklerine dayalı ayrımcılık, fiziksel, zihinsel ve duygusal sağlık üzerinde yıkıcı bir etkiye sahip olabilir.

Cinsiyet kimliği ve ifadesine dayalı ayrımcılık ve şiddet; lakap takmak, zorbalık, taciz ve cinsiyete dayalı şiddetten, iş alınmamak veya uygun sağlık hizmeti alamamaya kadar birçok biçimde ortaya çıkabilir.

Bu nedenle tüm kimlikleri ve kişisel ifadeleri kabul etmek, farkındalık yaratmak ve görünürlük sağlamak ve onlara saygı duymak önemlidir.

Kullandığımız dilin algılarımızı şekillendirmede büyük bir gücü vardır. Cinsiyetle ilgili terimlerin doğru kullanımı, cinsiyetle ilgili birçok yanlış algının aydınlatılmasında, stereotiplerin ve şiddetin önlenmesinde ve ele alınmasında önemli bir etkiye sahip olabilir.

Ünite 4.3: Kalıp Yargılar ve Cinsiyete Dayalı Şiddet: Nasıl önlenir ve ele alınır

LGBTIQA+: Ne anlama geliyor?

Bu kısaltma, geniş bir yelpazedeki cinsiyet kimlikleri ve ifadelerini tanımlamak ve cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve/veya ifadesi ve anatomik özellikleri nedeniyle cisseksüel ikilik ve heteroseksüellik standartlarına uymayan tüm kişileri belirtmek için kullanılır.

Böylelikle cinsel azınlık hareketlerine katkıda bulunuyor, onların tek bir sosyal grup oluşturduğu fikrini aktarıyor. Ama aynı zamanda bir arada tuttuğu öznelliklerin çeşitliliğini de vurguluyor.

1990'larda lezbiyen, gay ve biseksüel aktivistler kendi topluluklarını tanımlamak için LGB kısaltmasını benimsediler ve o zamandan bu güne bu kısaltma giderek daha kapsayıcı hale gelerek genişledi.

Bir kişiye, bir gruba, bir topluluğa isim vermek, onun varlığını kabul etmek, görünür kılmak, haklarını savunmak demektir!

Ünite 4.3: Kalıp Yargılar ve Cinsiyete Dayalı Şiddet: Nasıl önlenir ve ele alınır: Aktivite 1

LGBTIQA+: Bayrağın hangi topluluğa ait olduğunu tahmin edebilir misiniz?

AKTIVITELER

1. Konuya giriş etkinliği: “Cinsiyet Kurabiyesi” kişi

lütfen etkinlik belgesini (activity doc) kontrol edin

Modül 4 - Aktivite 1

Cinsiyet Kurabiyesi kişi

Öğretmenler ve öğrenciler için konuya giriş etkinliği

2. Öğretmenler için senaryo bazlı aktivite: Okulda cinsiyete dayalı şiddet

lütfen etkinlik belgesini (activity doc) kontrol edin

Modül 4 - aktivite 2

Okulda cinsiyete dayalı şiddet

Öğretmenlerin cinsiyetle ilgili farklı kavramları, stereotipleri ve okulda meydana gelebilecek şiddeti pratik bağlamda anlamalarına yardımcı olan senaryoya dayalı bir etkinlik

3. Sınıf için senaryo bazlı aktivite: Cinsiyete dayalı stereotiplerin yarattığı etki

lütfen etkinlik belgesini (activity doc) kontrol edin

Modül 4 - Aktivite 3

Cinsiyete dayalı stereotiplerin yarattığı etki

Öğrencilerin okulda meydana gelebilecek stereotipleri ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti belirlemelerine ve bunun etkileri hakkında düşünmelerine yardımcı olabilecek, günlük durumlara odaklanan senaryoya dayalı bir etkinlik.

İPUÇLARI

Bilgilenin ve Kendinizi Eğitin

Öğrencilerinizle cinsiyet konusunu tartışmadan önce, konu hakkında kendinizi eğitmeye zaman ayırın, modülde sunulan kavramları öğrenin ve cinsiyet yelpazesindeki kimlikler hakkında bilgi edinin. Cinsiyete uymayan toplulukların karşılaştığı sorunlar ve zorluklar hakkında bilgi edinin. Alan sürekli olarak gelişmektedir ve bilginizi güncel tutmak çok önemlidir. Bu, konuyu tartışırken kendinizi daha güvende ve doğru hissetmenize yardımcı olacaktır.

✓ **Kapsayıcı Bir Dil Kullanın ve Zamirlere Saygı Duyun**

Sınıfınızda cinsiyet kimliklerinin çeşitliliğini kabul eden kapsayıcı bir dil kullanın. “Günaydın çocuklar ve kızlar” yerine sadece “Herkes günaydın” deyin. Cinsiyet hakkında varsayımlarda bulunmaktan kaçının ve uygun olduğunda cinsiyet ayrımı gözetmeyen terimleri kullanmaya açık olun. Öğrencilerinize tercih ettikleri zamirleri sorun: Bir öğrencinin zamirlerinden emin değilseniz saygılı bir şekilde sormanızda sakınca yoktur.

✓ **Güvenli Bir Alan Yaratın ve Sorulara Açık Olun**

Öğrencilerin kendilerini güvende ve saygın hissedecekleri bir sınıf kültürü oluşturun. Cinsiyete veya cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılığın, tacizin veya zorbalığın hoş görülmeceğini açıkça belirtin. Öğrencilerinizi cinsiyet hakkında sorular sormaya teşvik edin ve açık, yargılayıcı olmayan bir tartışma alanı yaratın. Bir sorunun cevabını bilmiyorsanız bunu söylemeniz ve bilgiyi bulmayı teklif etmenizde bir sakınca yoktur.

Stereotipleri Tartışın Cinsiyet stereotiplerini tartışarak eleştirel düşünmeyi teşvik edin. Öğrencilerinizin, insanların cinsiyetlerini çeşitli şekillerde ifade edebileceklerini ve görünüş veya davranışlara göre yargılamamanın veya varsayımlarda bulunmamanın önemli olduğunu anlamalarına yardımcı olun.

- ✓ **Zorbalık ve Ayrımcılıkla Mücadele Edin** Sınıfınızda cinsiyete dayalı zorbalık veya ayrımcılıkla ilgili herhangi bir durumu ele alma konusunda proaktif olun. Bu sorunları çözmeye yönelik bir politika oluşturun ve öğrencilerin herhangi bir olayı nasıl bildireceklerini öğretin.
- ✓ **Onay ve Sınırları Öğretin** Onay, sağlıklı ilişkiler ve kişisel sınırlara saygı duyma hakkındaki tartışmaları müfredata ekleyin ve/veya bunu diğer öğretmenlerle tartışın. Bu, saygı ve anlayış kültürünün geliştirilmesine yardımcı olur.
- ✓ **Farklı Sesleri Yansıtın** Müfredatınıza yazarlar, tarihi şahsiyetler ve çeşitli cinsiyet kökenlerinden rol modeller dahil olmak üzere çeşitli sesleri dahil edin. LGBTQ+ bireylerin farklı alanlardaki katkılarını vurgulayın.

✓ **Ebeveynleri ve Velileri Etkileşime Geçirin**

Ebeveynler ve velilerle açık iletişim kurun, böylece sınıfta tartışılan konulardan haberdar olabilirler ve evde destekleyici olurlar.

✓ **Gizliliğe Saygı Gösterin**

Öğrencilerinizin mahremiyetine her zaman saygı gösterin. Bazı öğrenciler cinsiyet kimliklerini açıkça tartışmaktan çekinebilirler, bu nedenle onların ihtiyaçlarına karşı duyarlı olun.

✓ **Sınıfınızı kız ve erkek gibi cinsiyete göre bölmekten kaçının.**

✓ **Okulun öğrencilere özel ve cinsiyet ayrımı gözetmeyen tuvalet olanakları sağlayıp sağlamadığını kontrol edin.** Yoksa eğer, cinsiyet ayrımı gözetmeyen lavaboların uygulanmasını savunmak için konuyu okulunuzun müdürüyle görüşebilirsiniz; bu, transseksüel ve non binary cinsiyete sahip olmayan öğrenciler için okul deneyimini önemli ölçüde artırabilir.

✓ **Ders kitapları, öğretim araçlarını ve materyallerinizin kapsayıcı olduğundan ve çeşitli cinsiyet kimliklerini temsil ettiğinden emin olun.**

✓ **Uluslararası Homofobi, Transfobi ve Bifobi Karşıtı Gün veya LGBTQ+ Tarih Ayı gibi LGBTQ+ ve cinsiyete ilişkin farkındalık günlerini sınıfınızda kutlayın.**

Faydalı Kaynaklar

Referanslar

<https://transstudent.org/>

<https://genderspectrum.org/>

<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/discrimination/lgbti-rights/>

<https://www.coe.int/en/web/gender-matters/activities>

<https://www.genderbread.org/resource/genderbread-person-v4-0-worksheet-fill-in-the-blanks>

<https://www.ohchr.org/>

<https://gaycenter.org/about/lgbtq/>

<https://glaad.org/reference/terms>

<https://www.plannedparenthood.org/>

<https://www.projectfree.eu>

[https:// www.thegendertalk.eu](https://www.thegendertalk.eu)

<https://cesie.org/en/resources/children-first-teachers-training-materials/>

<https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

<https://practice-school.eu/media/part2>

<https://ysafe.net/ippf/toolkit/part-03/chapter-10/activity-10-07/stories-of-gender-based-violence/>

[UNESCO, International technical guidance on sexuality education: An evidence-informed approach, 2018](#)

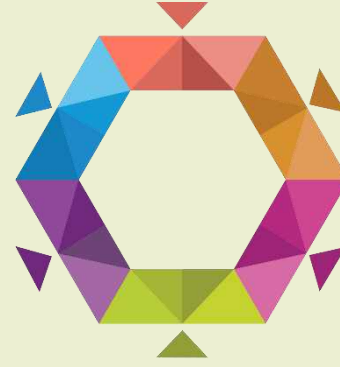
[IPFF, Everyone's right to know: delivering comprehensive sexuality education for all young people, 2016](#)

[EC, Sexuality education across the European Union: an overview, 2020](#)

DD@S: Okulda Demokratik Diyalog
Çevrimiçi oyun tabanlı bir eğitim aracı
Öğretmenlere yönelik Demokratik Diyalog

<https://ddasproject.eu>

Avrupa'daki okullar, öğretmenler ve okul
yöneticileri için eğitim kursu

DD@S
Aferin!

Şimdi “bilgi yarışması zamanı”!
Ardından bir sonraki modüle geçebilirsiniz

CARDET

symplexis

INTERORTHODOX CENTRE
OF THE CHURCH
OF GREECE

Funded by
the European Union

This project has been funded with support from the European Commission under the Erasmus+ Programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794]

Slaytlar

Gerekirse aşağıdaki öğeleri kopyalayıp sunumunuza yapıştırın.

Metni ön plana çıkar

Buton